

BIBLIOTECZKA WIELICKA
ZESZYT 5

JADWIGA DUDA

**60 SPOTKANIE Z CYKLU
„WIELICZKA - WIELICZANIE”**

**p.t. „KU PAMIĘCI KSIĘDZA WŁADYSŁAWA DE ROSENBERG
GROHSA (1910-1977), PROBOSZCZA I DZIEKANA
W WIELICZCE - W 25 ROCZNICĘ ŚMIERCI”**

JADWIGA DUDA

60 SPOTKANIE Z CYKLU
„WIELICZKA - WIELICZANIE”

p.t. „KU PAMIĘCI KSIĘDZA WŁADYSŁAWA DE ROSENBERG GROHSA
(1910-1977), PRÓBOSZCZA I DZIEKANA W WIELICZCE -
W 25 ROCZNICĘ ŚMIERCI”

URZĄD MIASTA I GMINY WIELICZKA

2003

Fotografie:
Foto okładka: Wiesław Siekierski

Foto 1 autor nieznany, Foto 2 - 7 Dominik Duda

Redakcja tekstu:

Danuta Kostuch

Nakład
300 egzemplarzy

Wydawnictwo:
Urząd Miasta i Gminy Wieliczka

Copyright by Jadwiga Duda 2003

Projekt i druk
Zakład Usługowo-Handlowy „AMAR”
Antoni Marcinek ZPChr
Wieliczka

ISSN 1730-2900

1. Wstęp

„**Wieliczka-Wieliczenie**” to nazwa cyklu comiesięcznych spotkań wieliczan i przyjaciół Wieliczki organizowanych w Wieliczce w sali „Magistrat” Urzędu Miasta i Gminy Wieliczka przy ul. Powstania Warszawskiego 1 odbywających się przeważnie w ostatnią środę miesiąca o godz. 16.00.

Spotkania p.t. „Wieliczka-Wieliczenie”, jako wydarzenie kulturalne, istnieją od stycznia 1998 r. Początkowo ich organizatorami były: Kopalnia Soli Wieliczka - Trasa Turystyczna, Urząd Miasta i Gminy Wieliczka, Klub Przyjaciół Wieliczki, potem także Miejski Dom Kultury w Wieliczce.

Spotkania z cyklu „Wieliczka-Wieliczenie” mają charakter prelekcyjno-dyskusyjny. Dedykowane są Wieliczce i jej mieszkańcom to wydarzenie kulturalne tworzące forum, którego celem jest budowanie i wyzwalanie lokalnego patriotyzmu. Służą one popularyzacji dziejów Wieliczki, wielickiej kopalni, Ziemi Wielickiej; prezentują zabytki miasta oraz osoby zasłużone w jego historii, edukują i integrują lokalną społeczność, promują nowe książki o Wieliczce, których autorami są nie tylko wieliczenie, gromadzą ludzi różnych wiekiem, pochodzeniem i wykształceniem, prowadzą do zacieśnienia więzi między ludźmi i instytucjami. Spotkania cechuje rodzinna atmosfera, co miesiąc sala „Magistrat” jest pełna uczestników, co świadczy, że są one potrzebne, ich tematyka budzi zainteresowanie. Tworzą je głównie wieliczenie dla siebie i swojego miasta. Prowadzą je: Józef Duda, burmistrz miasta i gminy Wieliczka, oraz autorka tej publikacji.

Każde spotkanie składa się z trzech części: programu artystycznego związanego z jego tematem, w wykonaniu uczniów ze szkół naszego terenu; bloku prelekcji; dyskusji - wspomnień. Oprawę plastyczną spotkań tworzą wystawy dotyczące danego tematu i eksponowane od spotkania do spotkania.

Twórcą programu i organizacji spotkań z cyklu „Wieliczka-Wieliczenie” jest autorka niniejszej publikacji, która jako pracownik Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wieliczce prowadzi w niej dział dokumentacji regionalnej, gromadząc materiały pozyskane w związku z tworzeniem tych zbierań. Z jej inicjatywy aktualnie stałymi organizatorami spotkań są: Urząd Miasta i Gminy Wieliczka, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Wieliczce, Klub Przyjaciół Wieliczki, Akademickie Koło Wieliczan i Koło Młodych Miłośników Starej Wieliczki oraz inne instytucje.

W 2002 r. Urząd Miasta i Gminy Wieliczka podjął decyzję o publikowaniu relacji ze spotkań „Wieliczka-Wieliczenie”, kontynuując serię „Biblioteczka Wielicka”, od spotkania nr 60. Spotkania nr: 1-59 ukażą się w formie odrębnej książki, jako zeszyt 4.

Z serii „Biblioteczka Wielicka” ukazały się:

Marek Ostrowski, Agnieszka Wolańska, „Ratownictwo górnicze w Wieliczce”, zeszyt 1, 1998, Wyd. Kopalnia Soli „Wieliczka” - Trasa Turystyczna.

Jadwiga Duda, Jerzy Krawczyk, Stanisław Szuro, „100 lat 1898-1998, Gmach Szkoły Górniczej i Muzeum Salinarnego w Wieliczce”, zeszyt 2, 1999, Wyd. Kopalnia Soli „Wieliczka” - Trasa Turystyczna.

Kazimierz Guzikowski, „Armia Krajowa na terenie powiatu wielickiego (Zarys dziejów)”; Kraków 2000, Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”.

2. 60 spotkanie p.t. „Wieliczka - Wieliczanie”

**„Pamięci księdza Władysława de Rosenburg Grohsa (1910-1977),
proboszcza i dziekana w Wieliczce -
w 25 rocznicę śmierci”.**

W dniu 18 grudnia 2002 r. odbyło się 60 spotkanie z cyklu „Wieliczka - Wieliczanie” p.t. „Ku Pamięci księdza Władysława de Rosenburg Grohsa (1910-1977), proboszcza i dziekana w Wieliczce - w 25 rocznicę śmierci”.

Na program spotkania złożyły się prelekcje: „Biografia ks. Władysława Grohsa” - ks. Zbigniew Gerle, proboszcz parafii św. Klemensa w Wieliczce; „Mój wujek ks. Władysław Grohs” - chrześciana dr Urszula Janicka Krzywda; „Ksiądz „Skarga” w okresie okupacji” - prof. dr Stanisław Dobosz z Rzeszowa; „Ks. Władysław Grohs, proboszcz i dziekan w Wieliczce” - ks. Tadeusz Dąbrowski, proboszcz parafii Św. Marcina w Biskupicach i dziekan dekanatu Niegowić.

Pierwszy zabrał głos **ksiądz Zbigniew Gerle**, który zapoznał zebranych z biografią księdza Władysława Grohsa: „Ksiądz Władysław de Rosenburg Grohs urodził się 18 lipca 1910 r. w Krakowie-Podgórzu. Do gimnazjum uczęszczał w Chrzanowie. Ukończył Seminarium Duchowne w Krakowie i teologię na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1933 r. otrzymał święcenia kapłańskie z rąk ks. kardynała Adama Sapiehy. Przed wojną pracował jako wikariusz w parafiach w: Zawoi, Milówce, Czernichowie, Oświęcimiu, Kętach. W latach okupacji związany był z konspiracją, pod pseudonimem „Feliks Skarga” pełnił funkcję kapelana Armii Krajowej na Okręg Śląski. Za tę działalność był aresztowany przez gestapo dwukrotnie: w dniach 21-29 lipca 1942 r oraz 10 listopada 1944 r. i osadzony w obozach koncentracyjnych w Oświęcimiu i Mathausen, gdzie został wyzwolony 5 maja 1945 r. Po wojnie pracował w parafiach w Jaworznie i Kętach. W latach 1949-64 pełnił funkcję administratora w parafii w Osieku, w dekanacie oświęcimskim. Do Wieliczki przybył w 1964 r. po śmierci księdza proboszcza Józefa Śliwy. Tu był proboszczem parafii św. Klemensa aż do śmierci 20 grudnia 1977 r. Od 1973 r. pełnił funkcję dziekana dekanatu Wieliczka. Był cenionym kaznodzieją i rekolekcyjnistą. Jako proboszcz wielicki dokonał gruntownej restauracji kościoła oraz plebanii. Uporządkował skarbiec kościelny i bibliotekę parafialną; przyczynił się do konserwacji zabytkowego kościoła św. Sebastiana. Doprowadził do sprzedaży parafialnego majątku w Łyczance. Za jego probostwa w dniach 12-13 października 1968 r. w parafii było nawiedzenie Obrazu Jasnogórskiego; w 1970 r. miała miejsce wizytacja kanoniczna parafii św. Klemensa przez ks. kardynała Karola Wojtyłę a także, w

tymże roku, wizyta arcybiskupa A. Cassaroli wraz z ks. kardynałem K. Wojtyłą w kopalni. Przemęczenie spowodowane organizacją remontu świątyni doprowadziło ks. Grohs do choroby i zgonu.

Wieliczanie z żalem żegnali zmarłego proboszcza. Nabożeństwo żałobne w kościele św. Klemensa w Wieliczce, w dniu 23 grudnia 1977 r. odprawił ks. kardynał Karol Wojtyła, arcybiskup-krakowski. W wygłoszonej homilii nakreślił sylwetkę wybitnego kapłana i Polaka.

Pochowany został 24 grudnia 1977 r. na cmentarzu w Osieku. (biogram opracowała niżej podpisana).

Dr Urszula Janicka-Krzywda: „Ksiądz Władysław Grohs przebywał w Zawoi jako wikary w latach 1933-34, tu zaprzyjaźnił się z Teodorem i Marią Jęczkami, moimi dziadkami. Dziadek był zarządcą majątku Akademii Umiejętności do którego należała Zawoja. Ksiądz był rodzinnym kapłanem: gdy zmarł dziadek prowadził pogrzeb, dawał ślub rodzicom, chrzczył mnie i udzielił ślubu. Wujek przed wojną związany był z harcerstwem, w którym rozwinęło się jego zamiłowanie do turystyki górskiej. Z wujkiem chodziłam na Babią Górę, także byliśmy tam w ostatnim roku jego życia. Wiedziałam o jego pobycie w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu, gdzie byłam z nim na wycieczce tu oprowadzał nas jak po własnym domu, mówił o okrucieństwach, do których zdolni byli ludzie, ale zawsze odnosił się do Boga stwórcy i wieczności. Jako kapłan szczególnie kultem darzył św. Kingę i św. Jana z Kęt. Stąd i mój kult św. Kingi i fascynacja tą postacią. Po wujku mam w maszynopisie kazania ku czci św. Kingi. Zawdzięczam mu wiele, przejęłam jego filozofię życia, po nim mam żyłkę badawczą. Był człowiekiem mądrym, życzliwie odnosił się do ludzi młodych, starał się ich rozumieć. Jego bronią był żart, kpina, śmiech. Wujek pisał wiersze, które przed śmiercią, zebrane w ponad 20 zeszytów przekazał mamie. Mam nadzieję, że uda się je wydać. Ponadto posiadał auto i był zapalonym kierowcą”.

Prelegentka po studiach pracowała jako etnograf w muzeum w Wieliczce i wówczas widywała się z wujkiem często. Wspominała: „Wujek przed odpustem św. Kingi w kościele farnym organizował trzydniowe nabożeństwo a następnie wycieczkę do kopalni w dniu św. Kingi, w czasie której z wiernymi turystami w kaplicy św. Kingi prowadził litanie do św. Kingi, różaniec; wówczas odprawianie Mszy św. przez władze kopalni było zakazane.”

Prof. dr Stanisław Dobosz: „Moje kontakty z księdzem Władysławem Grohsem zaczęły się od dokumentów niemieckich, od pamiętników a następnie spotkań z nim.

W sierpniu 1938 r. ks. Wł. Grohs de Rosenberg został prefektem w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Oświęcimiu a następnie kapelanem Hufca ZHP. W pracy z harcerkami i harcerzami przydały mu się doświadczenia wyniesione z działalności w harcerskiej drużynie Gimnazjum

w Chrzanowie. Gdy wybuchła wojna, w jego mieszkaniu zorganizowany został harcerski tajny punkt kontaktowy. Struktury harcerskie włączone zostały do oddziału PCK i objęły opieką polskich jeńców osadzonych przez Niemców w łagrze założonym w Oświęcimiu, którzy stąd byli wywożeni do obozów na terenie III Rzeszy. Ksiądz Grohs, kontaktując się z jeńcami, sporządził listę osadzonych w łagrze. Kiedy w 1940 r. w Oświęcimiu powstał obóz koncentracyjny, przystąpiono do organizowania pomocy dla więźniów. W mieszkaniu ks. Grohsa był magazyn: żywności, odzieży, lekarstw, środków czystości zebranych przez członków PCK, które przekazywano więźniom. Do ks. Grohsa dostarczana była korespondencja więźniów i do więźniów z prośbą o jej wysłanie do podanego adresata. Ks. Grohs uruchomił łączników Armii Krajowej i pracował na rzecz Podziemnego Państwa Polskiego, przyjmując pseudonim „Feliks Skarga” i dokumenty wystawione na nazwisko Walenty Głowacz. W konspiracji pełnił funkcję kapelana Armii Krajowej na Okręg Śląski. Jego zadaniem było zorganizowanie i prowadzenie akcji charytatywnej. Ścisłe współpracował z Wojskową Służbą Kobiet, którą dowodziła kpt. Józefa Bełtowska, ps. „Rola”. Pośredniczył w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy żołnierzami Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie z ich rodzinami w kraju. Brał czynny udział w pracach organizacyjnych Inspektoratu Bielskiego, był wykorzystywany do nawiązywania kontaktów z komendami różnych organizacji konspiracyjnych działających w powiatach. Za swą działalność ks. Grohs został aresztowany w lipcu 1942 r. przez policję niemiecką, a po zwolnieniu przeniesiony do parafii św. Jana Kantego w Kętach. W październiku 1942 r. prawie cała komenda Obwodu AK w Oświęcimiu znalazła się w rękach gestapo. Winny aresztowań inspektor „Radom” wiedział wiele o działalności konspiracyjnej księdza nie wydał go, dlaczego? (swoje przypuszczenia prelegent przedstawił w dyskusji); ale od tej pory ks. Grohs musiał się ukrywać. W tym czasie otrzymał odznaczenie z Komendy Głównej AK: Złoty Krzyż Zasługi z Mieczami. 10 listopada 1944 r. w Kętach został ponownie aresztowany i osadzony w bloku 11 (bloku śmierci) w obozie oświęcimskim. Tu pełnił służbę księdza kapelana: odprawiał Msze Św., głosił kazania, spowiadał, komunikował, udzielał przed egzekucją wiatyku, zbiorowego rozgrzeszenia prowadzonym na dziedziniec śmierci. 18 stycznia 1945 r. ks. Grohs znalazł się w grupie ewakuowanych więźniów do obozu w Mathausen, gdzie otrzymał numer 119 231. 5 maja 1945 r. Obozowy Ruch Oporu krypt. „NIE”, współpracując z Amerykanami, doprowadził do aresztowania niemieckiej załogi obozu i jego wyzwolenia. Ks. Grohs był świadkiem wydarzenia, nad którym pracował w Podziemnym Państwie Polskim.

Ksiądz Tadeusz Dąbrowski: „Ksiądz Grohs jako przełożony był wielką i nieprzeciętną osobą, o ogromnej erudycji, która wynikała z permanentnie zdobywanej wiedzy książkowej; dowcipny w swoich

wypowiedziach, prawdziwy patriota. W życiu zdyscyplinowany: nie palący i nie pijący alkoholu, lubiący wcześniej wstawać. Jako proboszcz w Wieliczce służył ludziom w konfesjonale. Dbał o liturgię w kościele; ufundował kilim św. Kingi do świątyni; pilnujący kancelarii. Nie znosił chodzenia po kołędzie. Jako proboszcz uczestniczył w niej tylko raz w Koźmicach Małych, gdyż nie było decyzji, czy ta wieś będzie przyłączona do parafii w Wieliczce czy w Pawlikowicach. Generalnie prowadził pogrzeby, bo księża wikarzy byli zajęci nauczaniem religii. Za jego probostwa została odnowiona polichromia wewnątrz kościoła, tynki zewnętrzne, miało miejsce malowanie murów, położono nową posadzkę oraz ławki; czynił starania o koronację obrazu Matki Bożej z przedsionka kościoła. Prowadził starania o budowę kościoła dla Janowic i Koźmic. Sprzedał majątek Łyczanka, który przynosił parafii olbrzymie straty.

Ks. Grohs był wicedziekanem dekanatu wielickiego, z której to funkcji zrezygnował. Jednak po śmierci księdza dziekana z Sieprawia, w 1973 r. został mianowany dziekanem wielickim. Władze tamtego czasu, wykonywały polecenia partii. Nie było żadnych ulg podatkowych, najmniejszych dotacji, nawet nie można było w kaplicy św. Kingi odprawiać Mszy św. Kopalnia przystąpiła do remontu plebanii, by ta nie stanowiła zagrożenia dla mieszkańców. Przyczyną jego śmierci, oprócz osłabienia chorobą, był anonim, który otrzymał na kilka dni przed śmiercią. Następca ks. Grohsa, ksiądz Kazimierz Gałoński (zaproszony do udziału w spotkaniu - zmarł 11 grudnia 2002 r.), znając sprawę anonimu, który otrzymał ks. Grohs, miał życiową zasadę, że anonimów się nie czyta i wrzucał je do kosza."

Po prelekcjach wspomnieniami podzielili się:

Ojciec Ludwik Kurowski, jako kleryk znał ks. Grohsa i z nim uczestniczył w pogrzebach, które prowadził. Odwiedzał klasztor; przychodził na imieniny Ojca Modesta czy Wenantego - zawsze miał przygotowaną mowę po łacinie. Zaprzyjaźnił się z Ojcem Ferdynandem Sobankiem, który uczył matematyki w liceum franciszkańskim. Ostatni raz Ojciec Ludwik widział się z ks. Grohsem w lipcu 1977 r. przy umierającym Ojcu Ferdynandzie.

Jan Kucharz wspominał kazania ks. Grohsa, w których mówił do wiernych o pracownikach służby bezpieczeństwa uczęszczających na Msze św. w celach szpiegowskich: „*Sq panowie pod chórem i słuchają, zróbcie im miejsce*”. Żył nadzieją, że kiedyś w kopalni będą odprawiane Msze św.

Krystyna Kłosowicz śpiewała w chórze kościelnym, który działał przy kościele św. Klemensa i był on oczkiem w głowie ks. proboszcza.

Lucyna Świetlik: „Ks. Grohs gościł w naszym domu razem z kardynałem Karolem Wojtyłą podczas peregrynacji obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej w 1968 r. Miał w sobie tyle ojcowskiej dobroci.”

Ksiądz Stanisław Mszał był przez pięć lat wikariuszem u ks. Grosha,

proboszcza i dziekana w Wieliczce. To, co przeżył ks. Grohs w czasie okupacji, wzmocniło jego charakter, sprawiło, że był bardzo odporny i to doświadczenie przeniósł do duszpasterstwa. Chciał poznać wielicką parafię, a to nie było łatwe, bo była ona rozległa. Rozmawiał z księżmi wikariuszami, którzy uczyli religii po wioskach należących do parafii i dowiadywał się od nich o życiu parafian. Wszystkich przyciągał do Jezusa i Maryi swoim słowem. Umiał rozpoznawać ludzi wielkich, cichych i do nich docierał, zapraszał ich do siebie na rozmowę, aby wzmocnić siebie. Przyjeżdżali do niego byli więźniowie z obozu. Gościł ich na plebanii m.in. przy okazji wizyty ks. biskupa. W życiu codziennym był ostrym, twardym krytykiem ale z surową dyscypliną wewnętrzną dla siebie. Gdy od parafian doznawał krzywd, mawiał: „ *Ksiądz nie jest po to aby go kochać, lecz Żeby go słuchać* ”. Ksiądz Mszał wypowiedział w jego intencji słowa modlitwy: „Dobry Jezu a nasz Panie daj mu wieczne spoczywanie ”.

Profesor Zbigniew Engel dzięki m. in. ks. Mszałowi mógł przez cały czas być w kontakcie z ks. Grohsem; ostatni raz rozmawiał z nim w przeddzień śmierci. Wspominał jak po wojnie z ks. Grohsem uczestniczył w pieszym przejściu byłych więźniów Oświęcimia, jakie odbyli podczas zjazdu na pamiątkę pieszego przejścia z obozu w Oświęcimiu do obozu w Mathausen; był z ks. Grohsem w domu rodziny w Zawoi, u ks. proboszcza Józefa Kmiecika z Poręby k. Oświęcimia. Zwrócił uwagę na to, że ks. Grohs był zbieraczem książek; w swojej bibliotece miał w tych „czasach zakazanych” 80 książek na temat zbrodni w Katyniu. Także ks. Grohs pisał wiersze, które czytał podczas spotkań.

Profesor Stanisław Dobosz: „Ks. Grohs działał pod dużym obciążeniem psychicznym i musiał to napięcie rozładować: „*On miał znaczki*”. Zaczął po wojnie gromadzić znaczki przedstawiające scenę Bożego Narodzenia na całym świecie. Miał tych albumów pięć, widziałem trzy: Afryka, Ameryka, Azja. Znaczki otrzymywał od tych ludzi, którym niósł pomoc w czasie okupacji. Miał wiedzę o każdym kraju, o każdym znaczku, jak wybitny historyk sztuki. Ostatni raz byłem u niego w 1972 r.”

Julian Kozak wspominał, że ks. Grosh odznaczał się dyscypliną wewnętrzną i doskonałą pamięcią. Mówił: „W 1970 r. moi rodzice obchodzili 50 rocznicę ślubu; zamówili Mszę Św., ale gdy przyszedli do kościoła okazało się, że ksiądz odprawia Mszę św. żałobną. Na to ks. proboszcz rzekł: „*Co się Zepsuło to się naprawi*”- za rok odprawił Mszę Św. z komentarzem o życiu rodziców i rodziny.

Jadwiga Duda podziękowała ks. Zbigniewowi Gerle za możliwość kwerendy w archiwum parafii św. Klemensa; odczytała fragmenty: opisu parafian wielickich autorstwa ks. Grohsa i listu od ks. Franciszka Kołacza z parafii św. Józefa w Krakowie. Oczekuje na korespondencję, wspomnienia o ks. Grohsie na adres wielickiej biblioteki. Poinformowała zebranych, że w

dniu 20 grudnia b.r. o 6.30 w kościele św. Klemensa zostanie odprawiona Msza św. za duszę św. p. ks. Grohsa. Zachęciła zebranych a by powstali: wszyscy pomodlili się za duszę ks. Władysława Grohsa.

Oprawę artystyczną spotkania tworzył program p.t. „Noc wigilijna” w wykonaniu zespołu „Promyki Bożej Radości”, działającego przy kościele św. Klemensa w Wieliczce, pod kierunkiem Olgi Krawczyk. Występ dzieci poprzedził część prelekcyjno-dyskusyjną, przygotowując zebranych do wspomnień o ks. Wł. Grohsie. Dekorację sali stanowiły: fotografia portretowa ks. Władysława Grosha oraz tematyczna gazetka, którą autorka spotkania przygotowała dzięki udostępnieniu materiałów przez: Juliusza Melanowskiego, Zbigniewa Engla, Marię Kmiecik, Urszulę Janicką-Krzywdę, Kazimierza Wojewodę, Irenę Filiciak, Krystynę Kłosowicz.

Po prelekcjach Krystian Brodacki przedstawił swój album p.t. „Święte znaki”, wydany w 2002 r. Książka jest dokumentacją fotograficzną wybranych blisko 200 kapliczek przydrożnych z terenu powiatu wielickiego; weszła do zbioru działu regionalnego wielickiej biblioteki i wszystkich bibliotek w powiecie wielickim.

Podczas spotkania prowadzący je: Jadwiga i Józef Dudowie wręczyli: Jerzemu Cholewie i Andrzejowi Mogiłańskiemu dyplomy za udział w 12 spotkaniach z cyklu „Wieliczka-Wieliczanie”.

Organizatorami spotkania były: Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Wieliczce, Parafia p.w. św. Klemensa w Wieliczce, Urząd Miasta i Gminy Wieliczka, Miejski Dom Kultury w Wieliczce, Klub Przyjaciół Wieliczki, Akademickie Koło Wieliczian, Koło Młodych Miłośników Starej Wieliczki.

Do udziału w spotkaniu zostali zaproszeni m.in. wszyscy księża, którzy pracowali w parafii św. Klemensa w latach 1964–1977, za proboszcza Wł. Grohsa; proboszczowie parafii, w których ks. W. Grohs pracował oraz parafianie z parafii św. Klemensa w Wieliczce. Wśród ponad 180 gości spotkania byli krewni ks. Wł. Grohsa z Krakowa. Zebranie zakończyło się pamiątkowym zdjęciem, podziękowaniami dla prelegentów oraz wręczeniem uczestnikom: programu spotkań „Wieliczka-Wieliczanie” na 2003 r. i zaproszenia na kolejne 61 spotkanie.

Dziękuję Magdalenie Śliwie z Akademickiego Koła Wieliczian za możliwość nawiązania kontaktu z prof. Doboszem, a prof. Doboszowi za maszynopis prelekcji przekazany do zbiorów wielickiej biblioteki.

W wielickiej farze ks. Wł. Grohsa upamiętnia m.in. obraz olejny w zakrystii; płyta marmurowa z jego podobizną odlaną w brązie i napisem: „KS. WŁADYSŁAW GROHS PRAŁAT I PREPOZYT ZASŁUŻONY PROBOSZCZ PARAFII ŚW. KLEMENSA W WIELICZCE, W LATACH 1964-1977 WDZIĘCZNI PARAFIANIE” oraz tablica wymalowana na ścianie wewnętrznej kościoła nad chórem o treści: „Bogu niech będzie

chwała, że dzięki ofiarom parafian wielickich kościoł ten został odnowiony za pontyfikatu Pawła VI, metropolity krakowskiego Karola Kardynała Wojtyły, proboszcza Władysława de Rosenburg Grohsa w latach 1970-1972". W archiwum parafialnym znajdują się: korespondencja ks. Wł. Grohsa z lat 1954-1971, notatki - refleksje ks. Wł. Grohsa z kardynałem K. Wojtyłą i Kurią; maszynopisy kazań; protokoły z konferencji dekanalnych w Wieliczce z lat 1961-68; album z 1971 r. - pamiątka odpustu ku czci bł. Kingi i 60. lecia kapłaństwa ks. Józefa Wróbla, album: Wieliczka 1970 r. z wizyty kanoniczej ks. kardynała K. Wojtyły w 1970 r.; Kronika parafii wielickiej (maszynopis bez autora) rok 1970; 1971, 1972, 1973, 1974, 1976; wycinki z gazet o Wieliczce gromadzone przez ks. Wł. Grohsa.

60 spotkanie „Wieliczka-Wieliczanie” zamknęło piąty rok swojego istnienia i działalności kulturalnej.

3. Sprawozdanie ze spotkań „Wieliczka - Wieliczanie”

nr: 48-60 za 2002 rok.

W 2002 r. odbyło się 12 spotkań nr 48-60. Dotyczyły one z serii: Zabytki Wieliczki (9, 10,11,12, 13) gmachu Sadu Powiatowego; kapliczek drogi krzyżowej u OO. Franciszkanów-Reformatów; gmachu Ochotniczej Straży Pożarnej na Bednarce, kaplic w kopalni, zabytków żydowskich w Wieliczce; z serii: W nauce i wiedzy (3, 4): Władysława Dudka i Zbigniewa Engla, profesorów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie; jubileuszu 130 lecia: Ochotniczej Straży Pożarnej w Wieliczce; Szkoły Podstawowej nr 2 w Wieliczce, Towarzystwa Śpiewaczego „Lutnia”; 80-lecia Zgromadzenia Sióstr Urszulanek w Sierczy; ponadto historii: wielickiego sądu, spotkań „Wieliczka-Wieliczanie” z okazji 50 spotkania, wodociągów i gospodarce komunalnej w Wieliczce, Żydom wielickim w 60 rocznicę zagłady oraz prezentacji wieliczana Marka Stryszowskiego, muzyka i twórcy kompozycji „Droga krzyżowa”. Z prelekcjami wystąpiło 38 autorów. Obok stałych organizatorów spotkań niżej podpisana zaprosiła do ich współorganizacji: Wydział Ksiąg Wieczystych w Wieliczce, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Jagiellońskiego; Klasztor Braci Mniejszych (Franciszkanów) w Wieliczce, Katedrę Mechaniki i Wibroakustyki AGH w Krakowie, Ochotniczą Straż Pożarną w Wieliczce, Zakład Gospodarki Komunalnej w Wieliczce, Muzeum Podkarpackie w Krośnie, Oddział Dziej i Kultura Żydów Muzeum Historycznego w Krakowie, Zgromadzenie Sióstr Urszulanek w Sierczy, Samorządową Szkołę Podstawową nr 2 w Wieliczce, Towarzystwo Śpiewacze „Lutnia”, Parafię p.w. św. Klemensa w Wieliczce; Kopalnia Soli „Wieliczka” - Przedsiębiorstwo Państwowe i Trasę Turystyczną, Urząd Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie.

Ponadto w 2002 r. z cyklu „Wieliczka-Wieliczanie” narodziła się nowa impreza, która została zorganizowana w dniu 24 lipca p.t. „Świętej Kingi-Kingi”, jako element Dni Świętej Kingi. Spotkanie poprzedził konkurs plastyczny dla dziewcząt, pań o imieniu Kinga - w sali „Magistrat” zorganizowano wystawę pokonkursową. Następstwem spotkania był pomysł utworzenia przez niżej podpisaną Stowarzyszenia Czcieli Św. Kingi przy parafii Św. Klemensa w Wieliczce. Zainteresowani spotykają się zawsze 24 każdego miesiąca po Mszy św. wieczornej o godz. 18.45 w sali św. Kingi, na plebanii kościoła św. Klemensa.

Również na wzór spotkań „Wieliczka-Wieliczanie”, w gminie Kłaj, w Szarowie zapoczątkowano spotkania z cyklu „Szarów-Szarowianie”.

Podczas spotkań były prezentowane nowe książki: „Powiat wielicki: pieszo-rowerem samochodem”. Przewodnik pod red. Juliana Rachwała i Agnieszki Wolańskiej; Wieliczka - wieliczanie Marek Stryszowski Muzyczne obrazy i impresje Droga krzyżowa”; foldery: „130 lat Ochotniczej Straży

Pożarnej w Wieliczce" oraz „Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Wieliczce 1872-1998" autorstwa Władysława Żołąbaka, „Jednodniówka" wydana z okazji jubileuszu 130-lecia Towarzystwa Śpiewaczego „Lutnia" napisana przez Wojciecha Gawrońskiego i Janusza Wiewiórkę i albumu „Święte znaki" Krystiana Brodackiego.

Spotkaniom towarzyszyły programy artystyczne w wykonaniu uczniów z: Zespołu Szkół Specjalnych w Wieliczce, młodzieży skupionej przy Filii Bibliotecznej w Śledziejowicach, Akademickiego Kola Wieliczian i Koła Młodych Miłośników Starej Wieliczki; Gimnazjum nr 2 w Koźmicach Wielkich, Liceum Ogólnokształcącego w Wieliczce, Kółka Teatralnego „Żaczek" ze Szkoły Podstawowej w Podstolicach, Szkoły Podstawowej i Przedszkola Sióstr Urszulanek w Sierczy, Szkoły Podstawowej nr 2 w Wieliczce, zespołu „Promyki Bożej Radości" i Towarzystwa Śpiewaczego „Lutnia".

Oprawę plastyczną spotkań tworzyły tematyczne wystawy: „Obrazy z życia Chrystusa" na szkle malowane Teresy Śmigacz; publikacji prof. Zbigniewa Engla; pamiątek Ochotniczej Straży Pożarnej w Wieliczce i „Zawód strażak" z Przedszkola Samorządowego nr 3 w Wieliczce; „Podziemne sacrum" w fotografiach Jerzego Przybyło, „Wodociągi dawniej i dziś"; „Zabytki architektury i kultury żydowskiej w Wieliczce" w fotografii Jerzego Rysa i „Ślady: krakowski Kazimierz" w fotografii Jacka Wcisło; „Życie i działalność błogosławionej Matki Klemensy Staszewskiej i błogosławionej Natalii Tułasiewicz"; „130 lat historii Szkoły Podstawowej nr 2 w Wieliczce".

Od stycznia do września relacje ze spotkań publikowała „Panorama Powiatu Wielickiego"; sprawozdania ze spotkań nr: 57-59 opublikował „Biuletyn Informacyjny nr 5 Urzędu Miasta i Gminy Wieliczka". Zapowiedzi spotkań i relacje z nich publikowali w „Gazecie Krakowskiej" Marta Łuczak i Przemysław Kocur; w „Dzienniku Polskim" Wanda Ryszkiewicz, Krzysztof Gacek. Programy spotkań ukazywały się w „Zwiastunie Kulturalnym". W minionym roku dwukrotnie: w lipcu i sierpniu na spotkaniach była obecna Telewizja Kraków. W Kronice Krakowa ekipa telewizyjna pod kierunkiem Anny Goroll-Kaszewskiej emitowała relacje ze spotkań. O spotkaniach wypowiadała się w Radiu Alfa ich autorka dwukrotnie. Spotkania posiadają dokumentację nagraniową i fotograficzną.

W spotkaniach „Wieliczka-Wieliczanie" w 2002 r. uczestniczyło 1683 osoby; średnio miesięcznie brało w nich udział 140 osób. Uczniowie wraz z nauczycielami uczestniczący w spotkaniach po lekcjach zdobywali karnety w ramach akcji „Lekcja w magistracie". Za udział w akcji wyróżniona została Janina Tańcula z Gimnazjum nr 2 w Koźmicach Wielkich wraz z dziesięcioma uczniami. Pamiątkowe dyplomy za udział w 12 spotkaniach „Wieliczka-Wieliczanie" licząc od stycznia 2001r. otrzymało 29 osób: radni

gminni: Anna Sieczka, Jan Kordula; radni powiatowi: Czesław Szela, Jerzy Cholewa; z Klubu Przyjaciół Wieliczki: Henryk Kozubski, Jadwiga Pacyna, Janina Tańcula, Krystyna Langer, Julian Kozak, Stanisław Kot; Tadeusz Piotrowski, prezes Koła Wieliczka Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej i członkowie: Stanisław Nawalany, Zbigniew Szebesta, Kazimierz Dunikowski; Henryk Ptak, prezes Związku Kombatantów RP w Wieliczce, Beata Prędkiewicz i Karolina Biros z Koła Młodych Miłośników Starej Wieliczki, Maria Baran, Maria Porąbka, Waclaw Markowski, Marian Sipiora, Adam Nędza, Maria Porąbka z muzeum, Krystyna Kobiałko, Andrzej Migilański, Marian i Maria Wiśniowscy, Zofia Windakiewicz, Kazimierz Wojewoda.

4. Program spotkań „Wieliczka-Wieliczanie” na 2003 rok.

- 61 spotkanie: 29 stycznia 2003 r.- p.t. „Franciszek Surówka Brzegowski (1902-1971) pedagog, poeta - ku pamięci w 100 rocznicę urodzin”.
- 62 spotkanie: 26 lutego 2003 r. - p.t. „Ważelnia Kopalni Soli „Wieliczka” - 90 lat historii,,
- 63 spotkanie: 26 marca 2003 r. - z serii: W nauce i wiedzy (4):
p.t. „Zygmunt Kawecki, żołnierz AK ps. Mars”, nauczyciel akademicki, profesor i doktor honoris causa Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, specjalista w dziedzinie ransportu linowego, prezes Klubu Przyjaciół Wieliczki”.
- 64 spotkanie: 30 kwietnia 2003 r. - p.t. „Unia Europejska - wspólnoty lokalne: Wieliczka w Unii”
- 65 spotkanie: 28 maja 2003 r. - p.t. „Złoty turystyczne w Wielicze i w gminie Wieliczka”
- 66 spotkanie: 18 czerwca 2003 r. - p.t. „Wielickie Towarzystwo Muzyczne”
- 24 lipca (czwartek) 2003 r II spotkanie p.t. „Świętej Kindze - Kingi”
- 67 spotkanie: 30 lipca 2003 r. - p.t.„Rozwój ruchu turystycznego w Kopalni Soli „Wieliczka”
- 68 spotkanie: 27 sierpnia 2003 r. - z serii: „Wsie w gminie Wieliczka: (I)p.t. „Podstolice.”
- 69 spotkanie: 24 września 2003 r. - p.t. „Wychowankowie Gimnazjum i Liceum im. Jana Matejki w Wielicze poległi w latach II wojny światowej”.
- 70 spotkanie: 22 października 2003 r. - p.t. „100 lecie Zakładu Wychowawczego Księży Michalitów i Sióstr Michalitek w Pawlikowicach”
- 71 spotkanie: 26 listopada 2003 r. - z serii: Zabytki Wieliczki (14): „Pałac Konopków - Instytutem Pamięci Narodowej”.
- 72 spotkanie: 17 grudnia 2003 r. - z serii: „Wielickie rodziny (1): p.t. „We dwoje 50 lat i więcej...”

Zapraszamy do udziału w spotkaniach z cyklu „Wieliczka -Wieliczanie”.
Spotkania są otwarte i może w nich uczestniczyć każdy.

Informacja o spotkaniach: Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna
w Wielicze, 32-020 Wieliczka, ul. Żwirki i Wigury 2,
tel. 278-38-99, 278-30-75.

Foto 2. Zespół „Promyki Bożej Radości” z programem p.t. „Noc wigilijna”

Foto 3. Prezydium 60 spotkania „Wieliczka-Wieliczanie” (od prawej): Jadwiga Duda, prof. Stanisław Dobosz, ks. Tadeusz Dąbrowski, Józef Duda, ks. Zbigniew Gerle, dr Urszula Janicka-Krzywda.

Foto 4. Wieliczka, sala „Magistrat”- uczestnicy 60 spotkania „Wieliczka-Wieliczanie”.
W I rzędzie (od lewej): Grażyna Gwiżdż, Józef i Lucyna Świetlik.

Foto 5. Wieliczka, sala „Magistrat” - uczestnicy 60 spotkania „Wieliczka -
Wieliczanie”. W I rzędzie (od prawej) prof. Zbigniew Engel,
Tadeusz Bujak, Maria Englowa.

Foto 6. Jadwiga Duda dziękuje za prelekcję prof. Stanisławowi Doboszewi.

Foto 7. Wieliczka, sala „Magistrat” prelegenci i uczestnicy 60 spotkania „Wieliczka-Wieliczanie”

Spis treści:

1. Wstęp	str. 3
2. 60 spotkanie p.t. „Wieliczka - Wieliczanie”,
p.t. „Pamięci księdza Władysława de Rosenburg Grohsa
(1910-1977), proboszcza i dziekana w Wieliczce -
w 25 rocznicę śmierci”	str. 5
3. Sprawozdanie ze spotkań „Wieliczka - Wieliczanie”
nr: 48 - 60 za 2002 rok.	str. 12
4. Program spotkań „Wieliczka - Wieliczanie” na 2003 rok.	str. 15
5. Materiał ilustracyjny w publikacji.	str. 16